

KIHÍVÁSOK A PÉNZÜGYI FOGYASZTÓVÉDELEM SZABÁLYOZÁSÁBAN: KRIPTOESZKÖZÖK ÉS ÜGYFÉLVÉDELEM

HALÁSZ Zsolt
egyetemi docens (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

A szabályozási rendszer változásait a pénzügyek terén is az éppen aktuális kérdésekre adandó jogalkotási válaszok határozzák meg. A pénzügyi intézmények és szolgáltatások szabályozása az elmúlt két évtizedben Európában és hazánkban is mélyreható változásokon ment keresztül. A banki szabályozásban a 2000-es évek elején a kockázatok megfelelő kezelésére, majd a 2008-ban kezdődött pénzügyi válság által felvetett prudenciális és fogyasztóvédelmi kérdésekre adott jogalkotói válaszok mára teljes mértékben beépültek nem pusztán jogrendszerünkbe, hanem eme „új” szabályokat a gyakorlatban is evidenciaként kezeljük.

A mindennapi életben azonban minden területen időről időre újabb kérdések, problémák merülnek fel. Nincs ez másképpen a pénzügyi szolgáltatások terén sem, ahol 2009 óta egyre erősebben szembesül a jogalkotó a kriptoeszközök megjelenésével és az általuk támasztott kihívásokkal. Ha a számokat nézzük, míg 2019 nyarán csak 2250 különféle kriptoeszköz létezett (ami egy évtized alatt sem tekinthető elhanyagolható növekedésnek a darabszámot illetően), mára a számláló több, mint 12500-at mutat. Míg a kriptoeszközök piaci értéke 2020 őszén kevesebb, mint 500 milliárd dollárt tett ki, 2021 őszén ez a szám meghaladja a 2200 milliárd dollárt (amely hazánk 2019 évi GDP-jének mintegy tizenháromszorosával mérhető össze).

A kriptoeszközök felhasználási területe egy szélesebbé válik. A témát a világ egyes országai megpróbálják ugyan különféle módokon szabályozni, azonban e téren még nem látni sem az egységes szabályozási fellépést, sem a hatékony szabályozási megoldásokat (a pénzmosás elleni szabályozási lépéseket kivéve¹).

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU)

Jelen tanulmányomban azt szeretném bemutatni, hogy a kriptoeszközök szabályozásának számos részkérdése közül az ügyfél/fogyasztóvédelmi területen milyen szabályozást igénylő kérdések merülnek fel.

2. A kriptoeszközök felhasználási lehetőségei és szabályozási problémakörei

Az ügyfelek (különösen a fogyasztónak minősülő ügyfelek) megfelelő jogi védelmének kérdései számos ügylet, illetve szolgáltatás kapcsán felmerülhetnek. Ilyen ügyletek, szolgáltatások lehetnek különösen:

- a pénzváltás (mind a hagyományos [*fiat*] pénzek és a kriptoeszközök közötti váltás, mind pedig a különféle kriptoeszközök közötti váltási műveletek);
- a finanszírozási ügyletek (különösen a P2P ügyletek, a kriptoeszközben nyújtott kölcsönök, a kriptoeszközt biztosítéki fedezetként használó ügyletek);
- a kriptoeszközök kereskedelme (a kriptotőzsdék működése);
- a befektetési ügyletek, szolgáltatások, amelyeknek tárgya nem hagyományos pénzügyi eszköz, hanem kriptoeszköz (e téren különösen: letéti szolgáltatások, portfóliókezelés);
- eszközök kibocsátása: *initial coin offering (ICO)*, *security token offering (STO)*.

A pénzügyi és befektetési jellegű szolgáltatások mellett az új eszközök megjelenése számos kapcsolódó témakör szabályozási szükségszerűségét is felveti, többek között az adózás (forgalmi, jövedelem- és vagyoadózás, az adófizetés, adóeljárás kérdések, illetve a végrehajtás terén), a számvitel (megfelelő számviteli kategorizálás), a pénzmossási szabályozás, a munkajog, a társasági és csődjog (apport szabályozás, felszámolási vagyoni, a vagyoni feletti rendelkezés), az adatvédelem (GDPR vs blokklánc: az adattovábbítás kérdésköre, elfeledtetéshez való jog alkalmazhatósága), állami kényszerintézkedések alkalmazhatósága terén.

E szabályozási kérdések megválaszolását megelőzően azonban a legfontosabb általános alapkérdés annak tisztázása lenne, hogy jogilag és számvitelileg minek tekintjük a kriptoeszközöket? A válasz nyilvánvalóan nem egyszerű, hiszen a több, mint 12 ezerféle eszköz számos különböző céllal és ennek megfelelően különböző jellemzőkkel jött létre és a jövőben a továbbiakban létrejövő eszközök sem fogják csökkenteni e heterogenitást. Ha nem is lehetséges egy egyszerű és egységes választ adni a feltett alapkérdésre, arra mindenképpen megfelelő jogalkotási választ kellene találni, hogy mikor tekintünk egy ilyen eszközt dolognak és mikor követelésnek, illetve lehetséges-e olyan jellemzők csoportját meghatározni, amely alapján bizonyos eszközök pénznek vagy értékpapírnak lennének tekinthetők. Ha ezen alapkérdésekre sikerülne választ találni, akkor a fent felsorolt többi szabályozási területen felmerülő specifikus kérdések is megválaszolhatók lennének.

3. A fogyasztó- és ügyfélvédelem a hagyományos szolgáltatások terén

A hagyományos pénzügyi és befektetési szolgáltatások szabályrendszerében a fogyasztó- és ügyfélvédelem kérdései és szabályai mindennapi életünk részévé válnak. Ebben a szabályrendszerben az intézményekre és bizonyos ügyletekre vonatkozó részletes EU szabályozás – ideértve különösen a prudenciális szabályozás terén a CRD irányelvet² és a CRR rendeletet³, valamint azon túl a PSD2⁴ és MFID2⁵ irányelveket, a MIFIR⁶ és az EMIR rendeletet⁷ – világos és egyértelmű alapot teremt az ügyfélvédelem speciálisabb eszközrendszerének, amelynek nem pusztán az intézményi részét szükséges kiemelni, hanem azon túl többek között

- az értékpapírkibocsátás szabályozását;
- a piacsabályozást;
- az intézményesített felügyeletet;
- az intézményvédelmi alapokra, valamint
- a fogyasztói ügyletekre vonatkozó speciális szabályokat.

4. A kriptoeszközök szabályrendszere ügyfélvédelmi szempontból

A kriptoeszközökre vonatkozóan – mind a kibocsátás/létrehozás, a piaci tevékenység, az ügyfélvédelem, illetve a felügyelet terén – egyelőre, néhány kivétellel, hiányzik az az általános szabályrendszer – állami, EU és globális szinten egyaránt –, amely ismert és széleskörűen alkalmazott a hagyományos pénzügyi és befektetési szolgáltatások és intézmények tekintetében.⁸ Láthatunk különféle szabályozási próbálkozásokat egyes

² Az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve (2013. június 26.) a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, HL L 176., 2013.6.27., 338–436. o.

³ Az Európai Parlament és a Tanács 575/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről, HL L 176., 2013.6.27., 1–337. o.

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelve (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról, HL L 337., 2015.12.23., 35–127. o.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, HL L 173., 2014.6.12., 349–496. o.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 600/2014/EU rendelete (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, HL L 173., 2014.6.12., 84–148. o.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 648/2012/EU rendelete (2012. július 4.) a tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról, HL L 201., 2012.7.27., 1–59. o.

⁸ Vö. NAGY Zoltán – CsÁK Csilla: A pénzügyi fogyasztóvédelmi jog, különös tekintettel a közpénzügyi szabályozásra. *Miskolci Jogi Szemle*, 2021/1. különszám, 226–237.; NAGY Zoltán: A digitalizáció hatása a pénzügyi piac szabályozására. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/1. 24–32.; NAGY Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2019/2. 5–14.; NAGY Zoltán: A pénzügyi rendszer problémái és hatása a jogi szabályozásra. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/2. különszám, 85–92.; Zoltán NAGY: Impact of Digitalization on the Regulation of Financial Markets. *Lex et Scientia*, 2020/1. 32–40.

országokban, így önálló szabályrendszer kialakítását Máltán⁹ és Liechtensteinben¹⁰, vagy a kriptoeszközökre vonatkozó szabályozás beillesztését a hagyományos banki és tőkepiaci szabályozási keretek közé például Németországban,¹¹ beemelve a pénzügyi szolgáltatások körébe a kriptoletté-szolgáltatást és a kriptóértékpapír-nyilvántartást, ezek azonban eseti/helyi jellegű szabályozási válaszok, válaszkísérletek egy globális relevanciájú kérdéskörre. Találkozhatunk olyan szabályozással is például Svájcban¹² a szövetségi szintű értékpapírijog tekintetében, amely nem az eszközökre, hanem az alapul fekvő – blokklánc – technológia alkalmazására fókuszál.

A globális kérdésre egyfajta globális szereplőként az Európai Unió is keresi a választ, amelynek nevében 2020 szeptemberében az Európai Bizottság terjesztett elő egy átfogó szabályozási javaslatcsomagot.¹³

A kriptoeszközökkel kapcsolatos szolgáltatásokkal összefüggő fogyasztóvédelmi szabályozásra –miközben a hagyományos pénzügyi és befektetési szolgáltatások terén mára egy kikristályosodott szabályrendszert láthatunk – meglehetősen eklektikus nemzetközi példákat találhatunk csak.

E témakörben az ausztrál szabályozás a félrevezető magatartás (pl. információkorlátozás) tilalmát határozza meg.¹⁴ Az európai szabályozási megoldások között a francia szabályozás a derivatív ügyletek korlátozását írja elő.¹⁵ Málta egy – fentebb már hivatkozott – több elemből álló szabályozási rendszert alkotott meg, amely kötelezővé teszi a token bemutatató fehér könyvet (*white paper*), a kockázatfeltáró nyilatkozatot és egy külön felügyeleti szervet is létrehoz a kriptopiaci szereplők tevékenységének figyelemmel kísérésére.

A fentiek mellett az Európai Központi Bank álláspontja rávilágít a fogyasztói jogok védelmének uniós szintű hiányosságára, szabályozatlanságára, kiemelve, hogy sem az általános fogyasztóvédelmi szabályok, sem pedig az elektronikus kereskedelem szabályai nem alkalmazhatók a kriptoeszközökre.¹⁶

⁹ A máltai szabályozási rendszer a következő elemekből tevődik össze: a Virtual Financial Assets Act (VFA Act), az Innovative Technology Arrangements and Services Act (ITAS Act), a Malta Digital Innovation Authority Act (MDIA Act), valamint ezeket kiegészítik a felügyeleti szabálykönyvek: pl. ICO-kra, szolgáltatókra, ügynökökre.

¹⁰ Gesetz vom 3. Oktober 2019 über Token und VT-Dienstleister (Token- und VT-Dienstleister-Gesetz; TVTG) Liechtensteinisches Landesgesetzblatt Jahrgang 201 Nr. 301 2. Dezember 2019

¹¹ Kreditwesengesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. September 1998 (BGBl. I S. 2776), das zuletzt durch Artikel 90 des Gesetzes vom 10. August 2021 (BGBl. I S. 3436) geändert worden ist, § 1 (1a) 6., 8. és § 1 (11) 10.

¹² Bundesgesetz zur Anpassung des Bundesrechts an Entwicklungen der Technik verteilter elektronischer Register vom 25. September 2020, AS 2021 33.

¹³ Ld. bővebben az 5. pontban.

¹⁴ Competition and Consumer Act (2010).

¹⁵ Hubert de VAUPLANE – Victor CHARPIAT: The Virtual Currency Regulation Review: France. In: Michael S. SACKHEIM – Nathan A. HOWELL (eds.): *The Virtual Currency Regulation Review*. New York–Chicago, 42021.

¹⁶ ECB Occasional Paper Series No 223 / May 2019, p. 5.; European Central Bank: Virtual Currency Schemes, 2012, p. 44.

A kriptoeszközök szabályozatlanságának nem pusztán ezen eszközök általános megítélésére vannak – negatív – hatásai, hanem az ügyfelek, a befektetők, a fogyasztók – sok más területen, így a pénzügyi szolgáltatások terén is bevezetett és mára általánossá vált – magas szintű védelme is teljességgel hiányzik. Az alábbiakban néhány példát említek csak, amely rámutat arra, hogy a hagyományos pénz- és tőkepiacon megszokott biztonság a szabályozatlan kriptopiacon és szolgáltatások terén mennyire nincs meg a nem létező védezeszközök hiányában. A példákat olyan közismert kriptoeszköz-szolgáltatók¹⁷ hatályos általános szerződési feltételeinek (Terms and Conditions) rendelkezéseiből, gyakorlatából válogattam, amelynek széleskörű szolgáltatásai között megtalálható többek között a saját token kibocsátása, pénzváltás (mind fiat/kripto, mind pedig kripto/kripto irányban), kriptoeszköz-kölcsön, kriptoeszköz-betét, kriptoeszköz alapú kártyakibocsátás. A vizsgált általános szerződési feltételek között olyan, az ügyfelek számára adott esetben jelentős – gyakran anyagi-pénzügyi – hátrányt eredményező rendelkezéseket találunk, mint például:

- a szolgáltatói felelősség kizárása a tranzakciók hibája, korlátozása, törlése esetén;
- a szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyoldalú, indokolás nélküli felfüggesztése, korlátozása, megszüntetése a szolgáltató részéről;
- szabálytalanság gyanúja (a szolgáltató részéről) esetén – bármiféle hatósági eljárástól függetlenül – a szolgáltató által kezelt eszközök befagyasztása, a gyanú tisztázására irányuló eljárás szabályozatlansága és az ezzel összefüggő kártérítési igények kizárása;
- a szolgáltatói felelősség általános korlátozása szolgáltatási, technikai hibák, valamint harmadik fél közrehatása esetén;
- az általános szerződési feltételek korlátlan egyoldalú módosításának lehetősége a szolgáltató részéről bármikor megengedett, amely a közzététellel azonnal hatályossá is válik;
- a szolgáltató ügyfélszolgálatára ugyan a hét minden napján folyamatosan elérhető, de kizárólag emailen, amely valós idejű kommunikációt nem tesz lehetővé, válaszadási határidőt az e-mail küldeményekre az általános szerződési feltételek nem határoznak meg;
- jogvita esetén a választottbíróóság kötelező igénybevitelét írják elő a szerződési feltételek.

Látható, hogy a vizsgált szolgáltatók általános szerződési feltételei – hasonlóan egyébként e piacon tevékenykedő más szolgáltatók általános szerződési feltételeihez – alapvetően eltérnek azoktól a fogyasztó és ügyfélvédelmi szabályoktól jelentősen áthatott feltételektől, amelyeket a hagyományos pénzügyi szolgáltatások terén ismerünk és megszoktunk. Mindemellett az ügyfelek helyzetét tovább nehezíti, hogy

- a szóban forgó szolgáltatók a világ bármely országában működhetnek és az ügyfelek saját országában sok esetben sem fióktelepük, sem képviselőjük nincsen;
- a hatályos szabályozások a szolgáltatókat jellemzően nem vonják semmilyen pénzügyi felügyelet alá, (ilyen felügyeleti intézmények többnyire nem is léteznek), és

¹⁷ Vö. crypto.com: https://crypto.com/document/mco_services, Binance: <https://www.binance.com/en/terms>

- hiányoznak azok az intézményvédelmi alapok is, amelyekre a hagyományos betétek és befektetési szolgáltatások esetén evidenciaként tekintünk.

5. Az EU szabályozási javaslata

Az Európai Bizottság 2020 szeptemberében tette közzé a kriptoeszközök piacairól szóló rendeletrre vonatkozó javaslatát (MICA rendelet javaslat¹⁸), amely – legalább részben – a fent bemutatott szabályozási hiányosságokra reflektál. A javaslat a jelenleg nem szabályozott kriptoeszközök és szolgáltatóik Unión belüli szabályozására tesz kísérletet azért, hogy meghatározza a különböző típusú kriptoeszköz-tokenek kibocsátásának és kereskedésének feltételrendszerét.

A javaslat a digitális pénzügyi csomag részét képezi, amely új digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiát¹⁹ fogalmaz meg az Unió pénzügyi ágazata számára, valamint tartalmazza a megosztott főkönyvi technológia (DLT) piaci infrastruktúráira vonatkozó kísérleti rendszerre irányuló javaslatot,²⁰ a digitális működési rezilienciára irányuló javaslatot²¹ („DORA”), és a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó egyes kapcsolódó uniós szabályok pontosítására vagy módosítására irányuló javaslatot²² is. A jogalkotási folyamatban a MICA és a DORA javaslatot a Tanács már első olvasatban megtárgyalta és elfogadta 2021 novemberében, továbbá felkérte a Tanács elnökségét, hogy kezdjen tárgyalásokat az Európai Parlamenttel a javaslatcsomag elfogadásáról.²³

A MICA rendelet-javaslat fő szabályozási témakörei között megtaláljuk a következőket:

- a kriptoeszközök kibocsátására és szabályozott piacra történő bevezetésére vonatkozó szabályok;
- a kriptoeszköz-kibocsátók engedélyezése és felügyelete;
- a kriptoeszköz-szolgáltatók működésére, szervezetére, és irányítására vonatkozó követelmények;
- a kriptoeszközök kereskedelmére, átváltására, letétkezelésére vonatkozó fogyasztóvédelmi szabályok;
- a piaci visszaélések megelőzését szolgáló szabályok.

¹⁸ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a kriptoeszközök piacairól és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, COM(2020) 593, 2020. szeptember 24.

¹⁹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiáról, COM(2020) 591, 2020. szeptember 24.

²⁰ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a megosztott főkönyvi technológián alapuló piaci infrastruktúrák kísérleti rendszeréről, COM(2020)594.

²¹ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról és az 1060/2009/EK rendelet, a 648/2012/EU rendelet, a 600/2014/EU rendelet, valamint a 909/2014/EU rendelet módosításáról, COM(2020)595.

²² Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2006/43/EK irányelv, a 2009/65/EK irányelv, a 2009/138/EK irányelv, a 2011/61/EU irányelv, a 2013/36/EU irányelv, a 2014/65/EU irányelv, az (EU) 2015/2366 irányelv és az (EU) 2016/2341 irányelv módosításáról, COM(2020) 596.

²³ <https://www.consilium.europa.eu/media/53104/st14066-en21.pdf>

A rendelet személyi hatálya alá tartoznának a javaslat szerint

- a kriptoeszköz-kibocsátók és
- a kriptoeszközhöz kapcsolódó szolgáltatást (letétkezelést, kereskedési platform működtetést, átváltást, megbízást, elhelyezést, tanácsadást) nyújtók.

A tervezet szerint külön szabályozás vonatkozna az eszköz, valamint az elektronikus pénz alapú tokenekre (ezeket együtt nevezhetjük *stable coin*oknak²⁴) és az ebbe a kategóriákba nem sorolható nem *stable coin*okra.

A kriptoeszköz-kibocsátással összefüggésben az ügyfelek szempontjából lényeges követelményként határozza meg a tervezet a kibocsátás alapjául szolgáló Alapdokumentum (Fehér könyv, a „*White paper*”) elkészítését, amely a kibocsátó azonosítása és a finanszírozandó projektjének bemutatása mellett részletezi a felmerülő kockázatokat és a technológiai követelményeket is.

Az ügyfél- és fogyasztóvédelem szempontjából kiemelkedő jelentőségű eleme a tervezetnek a kibocsátói kötelezettségek és a felelősség meghatározása, valamint a fogyasztói elállási jog biztosításának megkövetelése.

Az értékpapírjogi szabályozáshoz hasonlóan a tervezet felügyeleti engedélykötelezettséget ír elő az eszköz és elektronikus pénz alapú tokenek kibocsátási feltételeként.

A tervezet a kriptoeszköz-szolgáltatók tekintetében a piacra lépéshez engedélykötelezettséget, a működéshez a rendeletben meghatározott prudenciális szabályok, valamint a szolgáltatásokra vonatkozó részletes szabályok, továbbá panaszkezelési rendszer működtetését követeli meg.

A szabályozás kiter továbbá a tervek szerint a tőkepiaci szabályozásból ismert piaci visszaélések megakadályozására, valamint a bennfentes kereskedelem és a piaci manipuláció tilalmára. Meghatározza továbbá az illetékes felügyeleti hatóságok és az Európai Bankfelügyeleti Hatóság (EBH) feladatait, hatáskörét és lehetséges intézkedéseit.

A MICA rendeletre vonatkozó javaslat elkészítésével és betervezésével az Európai Bizottság egy régóta fennálló és megoldást igénylő szabályozási hiányosságot próbál orvosolni. A javaslat számos egyértelműen pozitív elemet tartalmaz az ügyfelek (közzük a fogyasztónak minősülő ügyfelek) védelme tekintetében. E körben mindenképpen kiemelendő

- a virtuális eszköz (kriptoeszköz, coin/token) kibocsátók és a kibocsátás (ICO, STO) szabályozása, az eljárási követelmények és garanciák meghatározása;
- a piaci szereplők és szolgáltatások szabályozása, hasonló megközelítéssel, mint az történik a hagyományos pénz- és tőkepiaci szereplői és szolgáltatásai esetében;
- a piaci visszaélések szabályozása, tilalma;
- a felügyeleti rendszer létrehozása, a pénzügyi felügyelet hatáskörének kiterjesztése a kriptoeszközök piacára.

A javasolt szabályozás pozitívumai mellett azonban számos olyan kérdés, témakör érinti a kriptoeszközök piacait, felhasználását, amelyekre a szabályozási javaslat nem

²⁴ A *stable coin*ok olyan kriptoeszközök, amelyek árfolyama viszonylag stabil (legalábbis a nem *stable coin*ok árfolyamához képest) tekintettel arra, hogy mögöttük valamilyen fiat pénz, vagy egyéb fedezet (pl. arany) van letétbe helyezve. Legismertebb *stable coin*ok: Tether (USDT), USD Coin (USDC), Gemini dollár (GUSD), Digix Gold (DGX).

tér ki, noha a megfelelő szabályozás e területeken is több, mint indokolt és szükséges lenne. Ilyen témakör többek között:

- a kriptoeszköz-hitelezés, illetve a kriptoeszköz hitelbiztosítékként való felhasználásának szabályozása;
- a kriptoeszközök betétként való gyűjtésének szabályozása, valamint
- a betétbiztosításhoz, illetve a befektetővédelmi intézményvédelmi alapokhoz hasonló intézmények létrehozása, az általuk biztosított szolgáltatások, valamint a biztosított káresemények, továbbá a kártérítés mértékének és módjának a meghatározása.

Mindezekén túl, a szűk értelemben vett pénzügyi szabályozáson kívül is számos olyan releváns témakörrel kell szembesülnünk, amelyek egyértelműen igényelnék a megfelelő szabályozási keretek meghatározását. E téren kiemelendő az állami kényszerintézkedések (végrehajtás, eszközök lefoglalása hatósági eljárás keretében) alkalmazásának szabályozása annak érdekében, hogy egyáltalán lehetőség legyen végrehajtási intézkedést vagy egyéb cselekményt foganatosítani kriptoeszközökre. Szabályozási igény merül fel a társasági jog területén különösen az alaptőkére vonatkozó szabályozás tekintetében, ahol az egyik leglényegesebb probléma, hogy miként, milyen feltételekkel és milyen felelősségi szabályok mentén lenne lehetőség kriptoeszközökben biztosítani (apportálni) egy-egy cég alaptőkéjét, vagy legalább annak egy részét. A társasági jog mellett a csődjog területén is merülnek fel szabályozandó kérdések, különösen a megszűnő, megszüntetendő cég kriptoeszközeinek kényszerértékesítése, az eszközökhöz való hozzáférés és az értékesítés mikéntje tekintetében. Az új technológiák alkalmazásával kapcsolatban számos kérdés merül fel az adatvédelem területén is. Mindeddig nem tisztázott, hogyan biztosítható a legeredményesebben, hogy a kriptoeszközök alapjául szolgáló technológiák, nevezetesen a blokklánc és a megszüntetett főkönyvek megfeleljenek az adatvédelmi szabályoknak és elveknek, gondolva itt különösen az adattovábbítás problémáira, elfeledtetéshez való jogra, vagy általánosan a transzparens blokklánc és a privátszférához való jog viszonyára. Az európai adatvédelmi biztos a javaslatra tett véleményében hangsúlyozta, hogy e kérdéseket a javaslat hatálybalépése előtt lenne szükséges tisztázni.²⁵ A személyes adatok megfelelő védelmének biztosítása mellett bizonyos esetekben éppen ezzel ellenkező jellegű problémakör is felmerülhet, mégpedig a felhasználók anonimitásának esetköre. Noha a legtöbb esetben a kriptoeszközök felhasználói nem rendelkeznek valódi anonimitással, léteznek olyan eszközök, amelyek célja épp ezen „előny” biztosítása, amely által technikaileg lehetővé válik az adott eszközzel bizonyos jogellenes, akár büntetőjogi kategóriába tartozó tranzakciók végrehajtása. A jelenleg hatályos szabályozás szerte a világon nem tiltja és nem szankcionálja ilyen eszközök létrehozását és felhasználását sem.

²⁵ Opinion 9/2021 of the European Data Protection Supervisor on the Proposal for a Regulation on Markets in crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937.

6. Összegzés

A piaci folyamatokra rátekintve egyértelműen látszik, hogy a kriptoeszközök piaca folyamatosan növekszik, mind a potenciális felhasználói, mind a potenciális befektetői érdeklődés egyre jelentősebb ezen újszerű eszközkategória iránt.

A piac, a felhasználók és a befektetők biztonságát, mint minden más esetben is láthatjuk, a megfelelő szabályozás tudja csak biztosítani. Ezen eszközökre alkalmazható szabályozás azonban még nemzetközi szinten is meglehetősen esetleges, sok helyen és tekintetben nem is létezik, és e hiányosság az ügyfelek érdekeinek védelmét egyáltalán nem szolgálja, hiszen még az egyes részletkérdések helyi – egy-egy országban alkalmazandó – szabályozása nem lehet adekvát szabályozási válasz egy globális jelenségre. Mindezeket túl azt is látnunk kell, hogy az Európai Unióban a Bizottság által javasolt, középhatóvonalon elfogadandó szabályozási eszközök sem képesek teljes mértékben arra, hogy a felhasználók – a kriptoeszköz-szolgáltatók ügyfelei – számára megfelelő védelmet nyújtsanak. A megfelelő szabályozási környezet kialakítása érdekében célszerű, illetve indokolt lenne:

- egy a hatályos pénzforgalmi, illetve a MIFID szabályozásnak megfelelő, ezekhez hasonló koncepciójú ügyfél- és befektetővédelmi szabályozás bevezetése;
- a globális piaci szolgáltatók kérelemére induló eljárásban regisztrálni az EU-szabályozásnak megfelelő szolgáltatókat illetve kibocsátókat, világos üzenetet küldve ezáltal a felhasználóknak, hogy a globális piaci szereplők közül melyek azok, akik az ügyfeleket majdan megfelelően védő uniós szabályozás követelményeinek megfelelnek;
- tiltani és szankcionálni azon tokenek kibocsátását, használatát, ahol a teljes anonimitás biztosított (ami által az ilyen eszközöket nyilván nem lehet teljes mértékben visszaszorítani, azonban a generális prevenció hatástól sem célszerű eltekinteni);
- a hatályos értékpapírjogi szabályozást az új technológiákhoz igazítani (vö. Svájc megoldása, amely lehetővé teszi a megosztott főkönyvi technológia alkalmazását az értékpapírjog területén);
- átfogó felügyeleti rendszert kell mielőbb létrehozni, hasonlóan a hagyományos pénz- és tőkepiaci felügyeletéhez;
- megfelelő jogi és technológiai lépéseket kell tenni az állami kényszerintézkedések kivitelezhetősége érdekében.

